

**Dyrene er dine venner.
Pas godt på dem.**

Indhold

Dyr og mennesker	side	3
Hunde.	side	6
Katte.	side	14
Kaniner.	side	18
Marsvin	side	24
Fisk.	side	28
Heste	side	32
Dyr i naturen	side	34
Gårdens dyr	side	38
Spørgeskema til klassen.	side	48
Her kan du tegne flere dyr.	side	50

Udleveres gratis til eleverne på landets skoler. Bogen er beregnet til undervisning i 3. klasse. Lixtal: 24,5. Udgivet af dyreværnsorganisationen Dyrefondet.

Ansvarshavende: Vibeke Haslund, Dyrefondet.

Kilder: Dyrefondets pjecer og materiale, dyrlæger og dyreeksperter samt organisationerne: Dansk Landbrugsrådgivning, Økologisk Landsforening, Det Danske Fjerkræraad, Landsforeningen for Dansk Fåreavl.

ISBN 978-87-981402-7-6

Dyrefondet

Trykoplæg: 40.000

Tryksted: KLS Grafisk Hus

Denne tryksag er produceret CO²-neutralt

6. udgave, 1. oplag 2014

© 2014 Dyrefondet

Dyr og mennesker

De fleste mennesker kan heldigvis godt lide dyr. Vi kan lide dyr, som vi kan have det godt med hjemme hos os selv, dyr som vi kan have i stald og på mark, eller dyr vi kan være heldige at se i naturen. Men har du tænkt på, at alle dyr er meget afhængige af, hvordan vi opfører os over for dem? Dyr kan jo ikke sige nej. En kanin bestemmer ikke selv, om den vil bo i et bur. En ræv bestemmer ikke selv, om mennesker skal gå tur ved dens hule. En gris bestemmer ikke selv, om den vil bo i en stald i stedet for ude på marken. Det er alt sammen noget, vi mennesker bestemmer. Og når vi nu bestemmer så meget over dyrene, er det vigtigt, at vi forstår dem og er gode ved dem!

Her i bogen kan du læse om en masse forskellige dyr. Du kan lære noget om dyr, man kan have derhjemme som familie-dyr. Måske har du eller dine klassekammerater selv nogle af de dyr, som I kan læse om i denne bog? Der er også noget om de dyr, du kan møde i naturen, og om dyr på gården. Vi håber, I kan få en god snak i klassen om dyrene – og om hvordan vi bedst passer på dem. Hvis man selv skal have et dyr, er det vigtigt at lære alt om, hvordan dyret skal passes. På biblioteket kan man låne mange bøger om dyr og på den måde få mere at vide.

Dyr har ret til et godt liv

Der findes noget, som hedder menneske-rettigheder. Det er nogle regler, som mange lande har skrevet under på.

Menneske-rettighederne handler om, at alle mennesker har ret til at leve i frihed, og at alle mennesker er lige meget værd. Ingen må gøre noget ondt ved andre, og alle mennesker må tænke og mene, hvad de vil, bare de ikke gør noget, der skader andre.

Dyr har også ret til et godt liv. Og de kan jo ikke selv fortælle os, hvis de ikke har det godt. Derfor skal vi tænke os godt om og passe på de dyr, vi har. I Danmark har vi en Dyreværnslov, der i vid udstrækning skal beskytte dyrene. Men alle dyr skal have nogle rettigheder, ligesom os mennesker. Her er nogle eksempler på forslag til dyre-rettigheder:

- Dyr må ikke sulte eller tørste.
- Dyr må ikke lide eller have unødvendige smerter.
- Dyr skal kunne bevæge sig frit.
- Dyr skal have ret til at være sammen med andre dyr.
- Dyr skal have ret til at være sammen med deres unger, indtil ungerne kan klare sig selv.
- Dyr må ikke fryse eller have det for varmt.
- Dyr skal have lov til at sove, når de er trætte.

Kort sagt: Dyr skal have lov til et godt liv!

Opgave

Har din familie dyr derhjemme?
Hvilke?

Vi skal passe på dyrene

Dyr kan få et godt liv, hvis vi mennesker ved noget om, hvad dyrene har brug for. Det kan være forskelligt fra dyreart til dyreart. Men fælles for alle dyr gælder, at vi skal sørge for, at ingen mishandler dem eller ødelægger deres naturlige levesteder. Det er nemlig ikke kun truede, vilde dyr, vi skal passe ekstra på. Alle dyr skal behandles forsigtigt og med respekt. Det betyder også, at vi skal vide meget om de dyr, som bor sammen med os. Ellers kan vi ikke være sikre på, at vi behandler dem rigtigt. Dyr i naturen skal vi også vide noget om, så vi alle sammen kan være med til at sikre, at de har det godt.

I denne bog vil du kunne læse om mange af de dyr, du møder i din hverdag. Det er ikke alle dyr, bogen fortæller om. Dem vil du lære om i natur/teknik eller biologi. Du vil kunne møde mange andre dyr fx heste, fugle, skildpadder og mus, men fælles for dem er, at vi skal behandle dem rigtigt.

Hunde stammer fra ulve

For mange tusinde år siden gjorde mennesker nogle ulve tamme. De tamme ulve blev menneskenes venner, og ulvehundene hjalp til med mange ting. De holdt vagt eller passede på køer, får og geder. De tamme ulve er forfædre til alle de hunde, vi kender i dag.

Der er i Danmark mere end 300 forskellige racer – lige fra den store Sankt Bernhardshund, som kan veje op til 90 kg – til den lille Chihuahua som vejer 1-3 kg.

På biblioteket kan du finde bøger om de forskellige racer.

Schæferhund

Beagle

Golden Retriever

West Highland White Terrier

Der findes mange slags hunde

Familie-hunde, jagt-hunde, hyrde-hunde og service-hunde: blindes fører-hunde, politi-hunde, bombe-hunde, rednings-hunde. Alle hunde skal opdrages og lære nogle regler, så hunde og mennesker kan have det rart sammen. Men det er altid en voksen, der skal sørge for det. Hvis din familie vil have hund, skal man vide, at det er et meget stort men også sjovt arbejde at få den til at blive en god familie-hund.

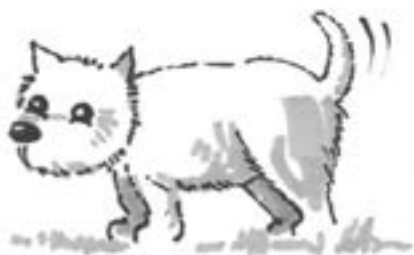
Hunde og mennesker er venner

Hunde kan godt lide at ”snakke” med andre hunde og med mennesker. De kan godt lide at lære noget og at få ros og godbidder, og de kan ikke lide at kede sig. En hund kan blive et menneskes bedste ven.

Hundesprog

En hund ”snakker” ikke med ord. Men hvis du kender hunden, kan du alligevel forstå den. Den bruger hele kroppen til at ”snakke” med. Hunden gør, når den vil kalde på dig, når den hører en fremmed lyd, eller når den gerne vil lege. Den hyler eller piver, når den er ked af det, og den knurrer, når den er vred eller bange. Men du kan også se på dens krop, om den er glad, vred, ked af det eller bange – bl.a. på ørerne eller halen.

En hund bruger næsen til at ”snakke” med, den snuser til andre hunde eller til os mennesker. Hunde har en utrolig god hørelse. De hører mange gange bedre end mennesker. Hundes lugte-sans er også meget bedre end menneskers.

En glad hund logrer med halen.

Hvis den vil lege, bøjer den sig ned på forbenene og kigger op på dig.

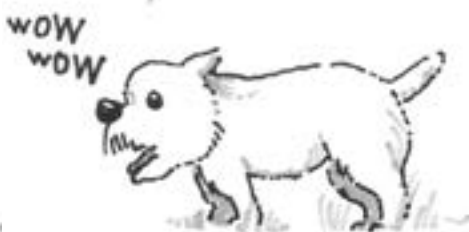
En bange hund stikker halen ind mellem benene og kryber.

Den kan også lægge sig på ryggen med benene i vejret for at vise tillid, og "jeg overgiver mig".

En vred hund kan fx løfte halen, stritte med pelsen og vise tænder.

Hunde gør, når de hører en fremmed lyd.

Hunde-tips:

- Gå aldrig hen til en fremmed hund. Måske bliver hunden forskrækket, fordi den ikke kender dig, og så kan den blive bange og finde på at knurre eller bide.

- Hvis du møder en hund sammen med dens ejer, og du gerne vil klappe hunden, så spørg først ejeren om lov. Hunden ved, at når dens ejer siger ja, er det ok.

- Gå aldrig hen til en hund, der står bundet - heller ikke selv om du kender den. Den kan blive bange og usikker.

- Møder du en hund, der ikke er i snor, og bliver du bange for den, skal du stå stille og vende siden til, og ikke løfte hænderne op over hovedet. Hvis du løber, tror hunden bare, du vil lege, og så løber den efter dig eller hopper op ad dig. Ser du hundens ejer, så fortæl ham eller hende det, hvis hunden gjorde dig bange.

- Du må ikke stirre en hund stift i øjnene. Det kan den ikke lide.
- Mange hunde kan fx heller ikke lide, at man bøjer sig ind over dem, klapper dem på hovedet eller lægger armene om halsen på dem.
- Du må aldrig løfte en hund op - eller trække den i forbenene.
- Du må ikke tage noget fra en hund. Den vil forsvare sine ting.
- Du må aldrig drille en hund.
- Hvis hunden sover, skal du lade den være.

- Når familien går tur med en hund, skal den altid have halsbånd og snor på.

- Husk, når du er sammen med en hund: Det er ikke sikkert, at det, som du synes er sjovt, også er sjovt for hunden.

Vores hund hedder Sif

Julie på 11 år fortæller: ”Vi har en rigtig sød hund. Hver morgen, når jeg står op, kommer hun løbende og logrer med halen og vil klappes, og det er hyggeligt. Da vi fik hende, var hun en lille hvalp, og min mor gik til træning med hende, så vi kunne lære, hvordan hun skulle passes. Jeg kan godt selv gå tur med hende, for jeg har lært, hvordan man skal gøre.

Men det er min mor og far, som sørger for, at vi passer hende godt. Sif er min ven. Hvis jeg er lidt ked af det, så kommer hun og puffer til mig med snuden, som om hun vil trøste mig og gøre mig glad igen.”

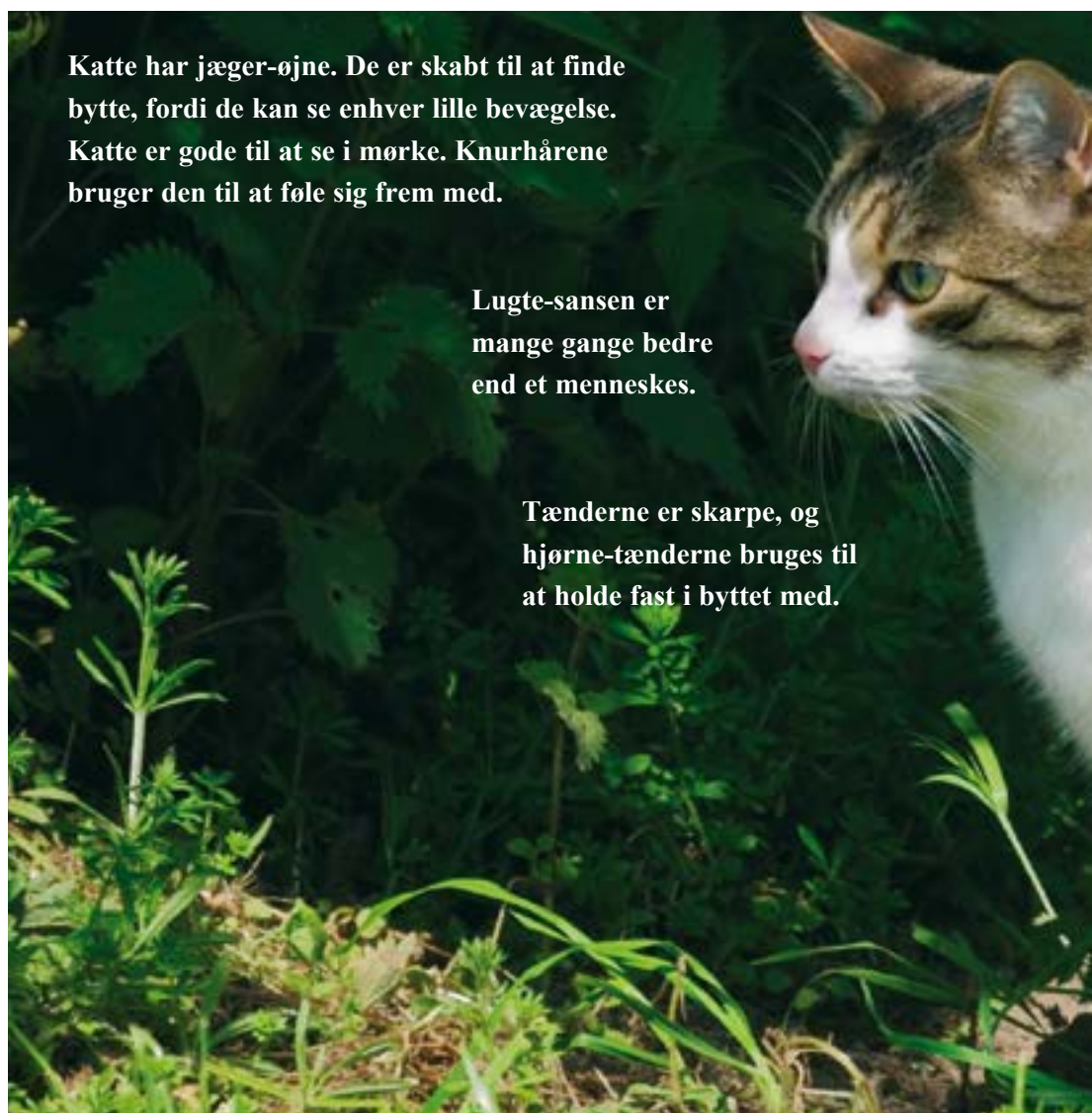
Opgaver om hunde

Nu har du allerede lært en masse om hunde. Her kommer nogle opgaver om det, du har lært.

- 1.** Hvad tror du, at en hund synes, er det sjoveste, den kan lave sammen med et menneske? Tegn en tegning af dig selv og en hund, der laver det, I begge synes, er sjovest. Måske har du selv hund, eller du kender måske en sød hund? Så kan du tegne den. Hvis du ikke kender en hund, kan du bare tegne en fantasi-hund.
- 2.** Hvilket vildt dyr stammer hunden fra?
- 3.** Hvorfor tror du, at en hund kan være menneskets bedste ven?
- 4.** Hvad skal man huske, hvis man møder en fremmed hund, der ikke er i snor?

Katte er i familie med løver og tigre!

En kat kan godt ligne en mini-tiger, når den sniger sig hen langs gulvet og pludselig kaster sig over en bold. Ligesom tigreren har den også skarpe tænder og kløer, som den bruger, når den jager.

Katte har jæger-øjne. De er skabt til at finde bytte, fordi de kan se enhver lille bevægelse. Katte er gode til at se i mørke. Knurhårene bruger den til at føle sig frem med.

Lugte-sansen er mange gange bedre end et menneskes.

Tænderne er skarpe, og hjørne-tænderne bruges til at holde fast i byttet med.

De kniv-skarpe kløer kommer frem, når katten skal bruge dem. Enten når den fanger mus, skal forsvare sig over for andre katte eller klatre i træer.

Katte er i familie med tigre. Men katte er søde og venlige. De fleste katte er rigtig legesyge og kan godt lide mennesker, selv om de også er meget selvstændige. I naturen lever katte alene.

**Katte hører
utrolig godt.**

**Katte er meget smidige. De er
næsten akrobater. Det er fordi,
deres knogler ikke er sat så fast
sammen som vores.**

**Katte er rigtig dygtige
til at klatre.**

Kattesprog

Katte “snakker” på mange måder. De bruger ørerne, halen, øjnene, stemmen, ansigtsudtryk og duft. Duften i kattens pels fortæller andre katte om dens humør, og om hvor den hører til. En glad og tilfreds kat spinder, hvis det passer den. Den lægger halen omkring sig og lukker øjnene, når den hviler. En vred kat hvæser, stritter med pelsen, lægger ørerne tilbage, og halen slår fra side til side. De fleste katte vil flygte op i et træ eller et andet højt sted, hvis de bliver bange.

Katte kan mjave på mange måder, og kattens menneskefamilie lærer hurtigt kattens sprog. Katten siger hej med små mjav'er eller piv. Høje mjav'er kan betyde ”Jeg er sulten” eller ”Jeg vil ud at lege”. Katten knurrer og hvæser, når den er vred og bange, og den spinder, når den er glad, eller når man kæler for den.

Opgaver om katte

Nu har du allerede lært en masse om katte. Her kommer nogle opgaver om det, du har lært.

1. Katte jager mus, fugle og andre små dyr. Hvorfor tror du, de gør det, selv om deres mennesker giver dem mad?
2. Hvad gør en kat, når den vil vise, at den har det godt?
3. Skriv en lille historie om en kat.
4. Hvad gør katte, når de bliver bange?

Olivers kat hedder Findus

”Findus er min kat, men det er min mor, der sørger for, at han får mad og bliver passet godt. Min mor siger, at selv om Findus er min kat, så er det altid en voksen, der skal holde øje med, at han bliver passet rigtigt. Inden vi fik ham, læste vi bøger om, hvordan man passer en kat. Jeg er god til at se på Findus, om han har lyst til at blive kælet for, eller om han vil være i fred. Det skal man nemlig altid respektere. Findus er rigtig sød og nysgerrig. Vi må passe godt på, at han ikke løber ud på vejen. Derfor har vi sat hegn op om vores have. Det hjalp jeg med.”

Kaniner er søde og bløde

Der findes både vilde og tamme kaniner. Kaniner i naturen er altid på vagt. De bliver meget bange, hvis man prøver at komme tæt på dem. Hvis du opdager kaniner i naturen, kan du måske låne en kikkert – så kan du se dem uden at forstyrre dem. Tamme kaniner kan godt lide at blive kælet med. Men hvis kaninen ikke er din egen, så husk at spørge ejeren, om du må tage den op. Hvis du løfter en tam kanin op til dig, skal du holde den tæt ind til din krop og sidde stille med den, så den føler sig tryk. Husk, at du ikke må tage den op, hvis den spiser eller sover, for så kan den komme til at kradse dig af forskrækkelse. Kaniner spiser tørfoder, h , halm, græs, mælke-bøtter og gule-rødder.

Der findes mange forskellige kaniner. Store og små, m rke og lyse. Nogle med hænge- rer og nogle med strittende  rer.

I naturen lever kaninerne i flok. De bor i huler, som de selv har gravet. Nogle rum i kanin-boet er soverum. Andre bliver foret med uld og brugt som reder for ungerne. Om dagen sover kaninerne i hulerne, og tidligt om morgenen og om aftenen kommer de op for at spise græs. Kaninerne holder hele tiden øje med fjender som r ve og rovfugle.

En kanin vil kede sig, hvis den kun lever sit liv i et bur. Så det er nødvendigt, at du og dine forældre tager kaninen ud af buret mindst et par gange om ugen. Den skal have lov til at løbe sig en tur og få motion. Dette gælder især, hvis buret ikke er så stort. Men pas på, når I har kaninen ude, at den ikke slipper væk.

Hvis man vil have kaniner derhjemme, skal man finde ud af, hvordan de skal passes. Man kan låne bøger om kaniner på biblioteket.

Kan du kanin-sprog?

Kaniner i naturen har mange fjender. Der er mange dyr, der gerne vil spise dem. Derfor er alle kaniner meget på vagt og parate til at stikke af og gemme sig. Når en kanin hører en fremmed lyd, rejser den sig op på bagbenene og lytter opmærksomt. Hvis der er fare på færde, kan den finde på at stampe hårdt i jorden for at advare sine kammerater.

Kaniner har en god lugte-sans. De snuser sig frem. Når to kaniner snuser til hinanden, kan de lugte, om den anden kanin er en ven eller ej.

Hvis du er ven med en kanin, vil den gnide sit hoved op ad dig for at få dig til at dufte ligesom den. Den kan også finde på at slikke din hånd.

Kaniner vil gerne gøre mennesker glade. Men de bliver nemt bange, hvis du kommer for hurtigt og voldsomt hen til dem, for så tror de, du er et rovdyr. De kan meget bedre lide at blive holdt tæt og aet roligt på panden.

Kaninen har øjne, der sidder, så den kan se næsten hele vejen rundt om sig selv uden at dreje hovedet. Så kan den bedre holde øje med sine fjender. Men kommer du tæt hen under hagen på kaninen, ser den ikke særlig skarpt. Så tror den måske, at din finger er en gulerod!

Vi har kaniner i haven

”Vores kaniner bor i et stort bur i vores have”, fortæller Anders på 10 år. ”Vi har to kaniner, som hedder Stampe og Sofus. Min far har bygget deres bur. Vores kaniner har et hus, hvor de kan gå ind og putte sig i høet, og så er der en stor løbegård, hvor de kan hoppe rundt. Jeg giver dem gulerødder eller hø hver dag, og jeg elsker at sidde med en af dem i armene.

Jeg kan godt lide at sørge for kaninerne. Det er så hyggeligt. Men det er nu mest min far, der passer dem – og mig, der hjælper. Hver uge gør vi grundigt rent i deres bur, og det er ikke altid, at jeg synes, det er sjovt. Men det skal man gøre, for kaninerne kan jo ikke selv.”

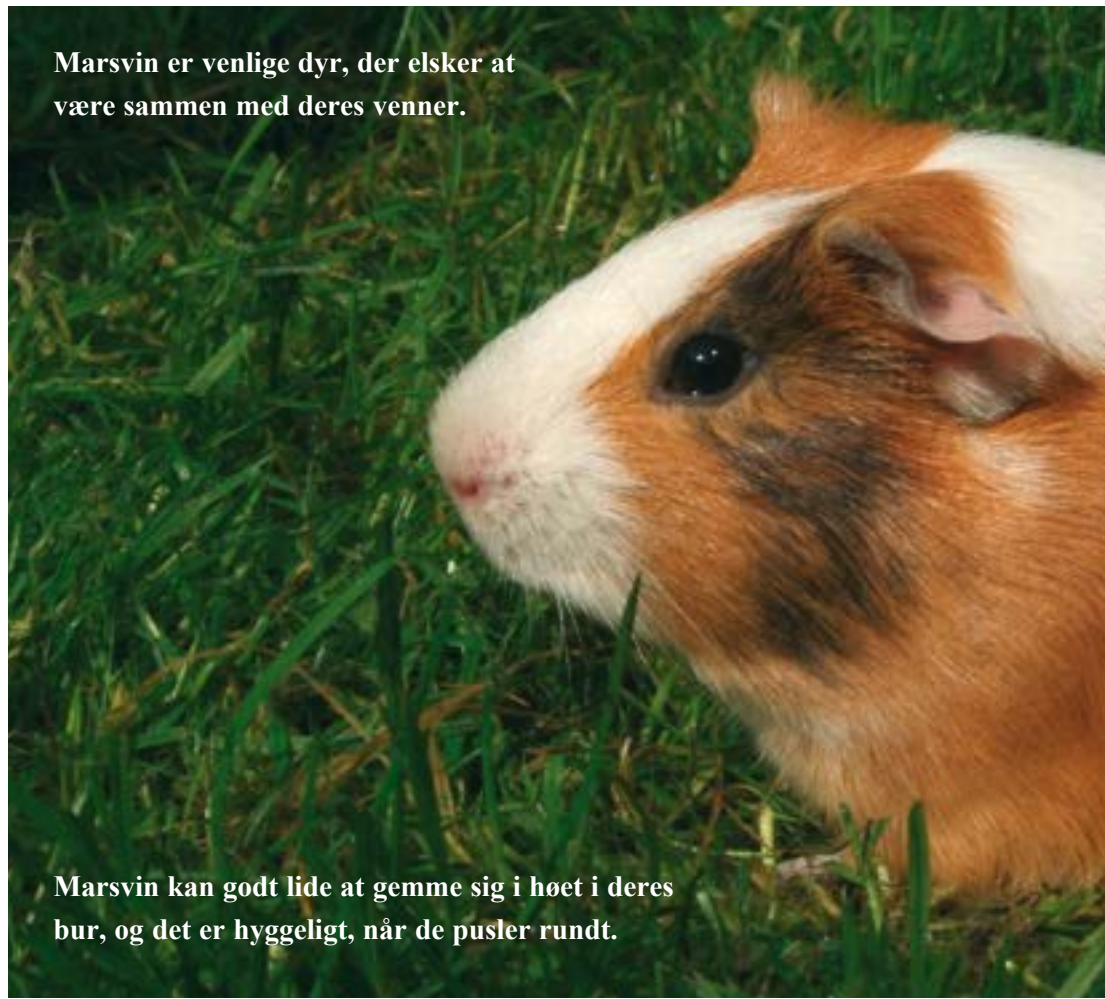
Opgaver om kaniner

Har du lært noget, du ikke vidste om kaniner? Her er nogle opgaver, hvor du kan teste, hvad du ved.

- 1.** Tegn et kaninbo med gange, huler og kaniner.
- 2.** Hvad skal kaniner i naturen passe på, når de er oppe for at spise græs?
- 3.** Hvad skal du gøre, hvis du ser en kanin i naturen?
- 4.** Hvordan viser en kanin, at den kan lide dig?
- 5.** Hvad betyder det, når en kanin stamper?

Marsvin kan man godt have på sit værelse

Marsvin er gnavere, ligesom bævere og mus. De har lange skarpe fortænder, som de bruger til at gnave med. Et marsvin har en kort, tyk krop. Det har korte ben og en lille mund. I Sydamerika lever marsvin i flokke i naturen, men herhjemme er det for koldt om vinteren til, at de kan

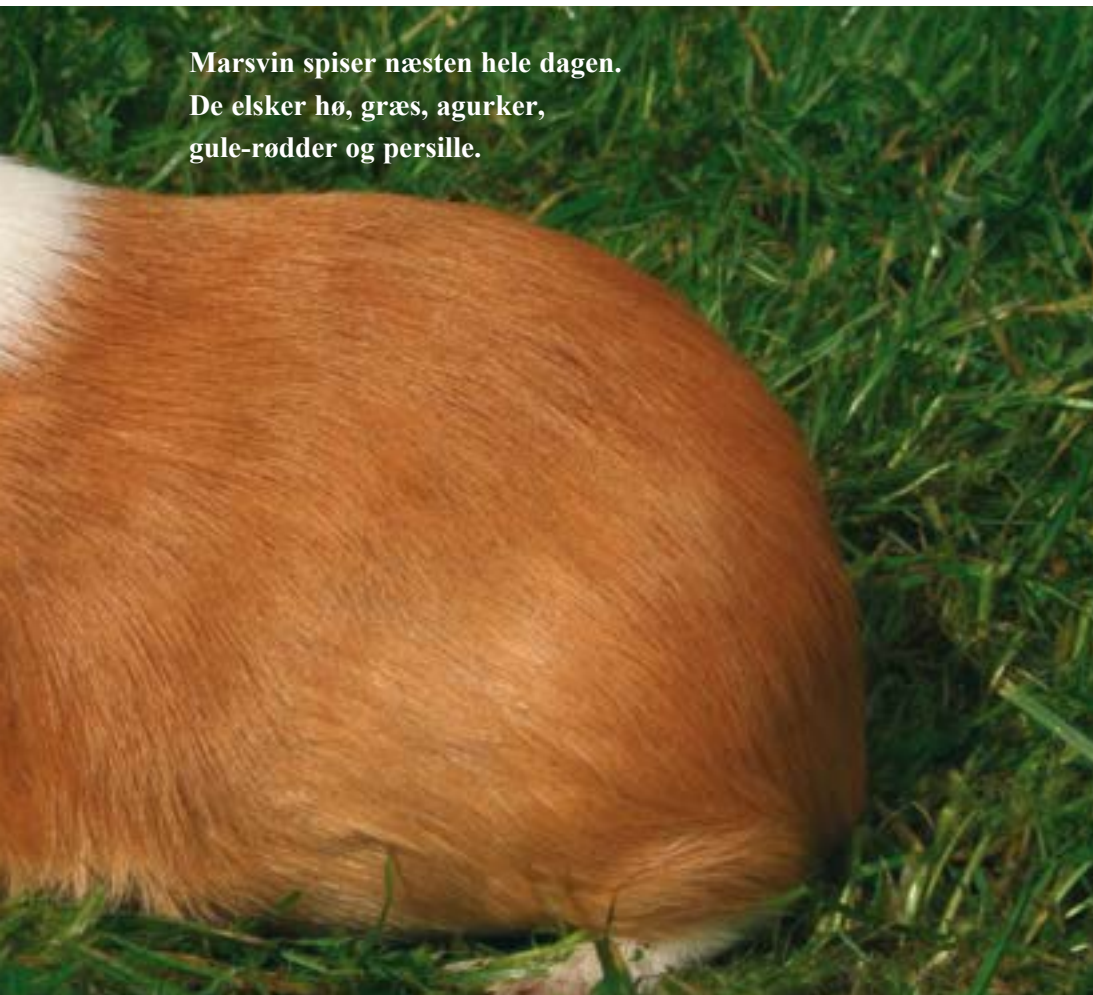
Marsvin er venlige dyr, der elsker at være sammen med deres venner.

Marsvin kan godt lide at gemme sig i høet i deres bur, og det er hyggeligt, når de pusler rundt.

Marsvin skal have c-vitamin mindst hver tredje dag for at overleve. Der er særlig meget c-vitamin i persille, græs, mælke-bøtter og kina-kål.

overleve udenfor. Ude i naturen er marsvinet byttedyr for mange rovdyr og rovfugle. Derfor er det lille dyr altid på vagt. Det har en skarp hørelse, og øjnene sidder på siden af hovedet, sådan at marsvinet kan følge godt med i, hvad der sker.

Marsvin spiser næsten hele dagen.
De elsker hø, græs, agurker,
gule-rødder og persille.

Hvis du skal passe et marsvin

Marsvin skal bo i et bur, hvor der er god plads til, at de kan løbe lidt rundt, ligesom de gør i naturen. Hvis du vil vide mere om at holde marsvin, så kan du og dine forældre gå på biblioteket. Her kan I finde mange gode bøger om marsvin.

Marsvin kan blive helt tamme, hvis du taler med dem hver dag. Når man tager et marsvin ud af buret, skal man altid sidde ned med marsvinet i skødet, så man ikke taber det, hvis det vrider sig. Marsvin siger små spinde-lyde og høje hvin, hvis de synes, det er dejligt.

Marsvin findes i mange farver og størrelser og med forskellige hår typer. Nogle af dem er lang-hårede og krøllede og skal redes hver dag.

Marsvin er gode til at “snakke” meget højt, især når man åbner køleskabet!

Jeg har to marsvin

Lukas på 12 år har to marsvin. De hedder Mulle og Plet. Mulle er mor til Plet. ”Mine marsvin kalder på mig, når jeg kommer hjem fra skole. De siger nogle høje lyde, sådan her: Guiiii, guiii! Så tager jeg dem op og kæler med dem. Om aftenen, når jeg skal sove, kan jeg høre, at de pusler i høet. Det er hyggeligt. Om sommeren tager jeg dem med ud til min mormor, og så sætter vi dem i et bur ude på græsplænen. Det kan de godt lide.”

Opgaver om marsvin

Her er nogle opgaver, hvor du skal arbejde med det, du har lært om marsvin.

1. Marsvinet er en gnaver. Hvad har den til fælles med andre gnavere?
2. Lav en tegning af et marsvin og find på et navn til det.
3. Hvad skal marsvin have at spise?
4. Hvilken slags vitaminer skal marsvin have hver tredje dag?

Fisk er sjove at se på

Et akvarium er næsten som en lille sø. Man kan have flotte fisk, vand-planter og fine sten i et akvarium. Fisk er dejlige at kigge på. Man kan jo ikke klappe dem eller rigtigt “snakke” med dem. Men alligevel er det hyggeligt med et akvarium.

Fisk skal passes rigtigt

Der findes mange flotte akvarie-fisk. Små og store og i alle mulige farver. Det er bedst kun at have 2-3 forskellige slags fisk i samme akvarium. Men det er noget, man skal tale med dyre-handleren om – så får man at vide, hvilke fisk der kan være sammen.

Vand fra vand-hanen, små sten i bunden af akvariet og fine vand-planter får akvariet til at ligne et lille stykke natur. Det kan fiskene godt lide. Det er en god idé at få en voksen til at hjælpe med at holde akvariet og vandet rent. Et akvarium må aldrig stå i solen. Solen varmer nemlig vandet op, så der danner sig alger, og det kan fiskene ikke tåle.

Vand-planter giver ilt til fiskene og er med til at rense vandet. De ser også fine ud, og mange fisk kan lide at gemme sig mellem planterne.

Fisk spiser specielt fiskefoder, som man køber hos dyre-handleren. Det er sjovt at se fiskene spise, men man skal passe på ikke at give dem for meget mad. De kan også spise dafnier eller vandlopper. Det er små bitte krebsdyr, som man kan fange i vand-huller. Mygge-larver kan fiskene også godt lide.

Der findes mange forskellige akvarie-fisk, fx guppyer, slørhaler, neonfisk og mange andre. Guppyer er de mest almindelige, og der findes også mange forskellige slags guppyer.

Guppy

Slørhale

Neonfisk

Hvis du gerne vil have akvarie-fisk, skal du snakke med dine forældre, og I kan gå på biblioteket og låne bøger om fisk og akvarier.

Jeg er glad for mine fisk

Peter på 10 år har et akvarium på sit værelse. ”Jeg var engang med min mor på Danmarks Akvarium, og da vi så fiskene dér, bestemte jeg mig for, at jeg gerne ville have et akvarium med forskellige fisk. De er så flotte at se på. Selv om jeg jo ikke kan kæle med dem, er de alligevel mine venner. Jeg sidder tit foran akvariet og kigger på, at de svømmer. Min mor og jeg har læst bøger om, hvordan man holder et akvarium og passer fiskene. Det er vigtigt, at man holder vandet rent, og der skal også være planter i vandet. Om morgenen, når min mor vækker mig, fodrer vi fiskene. Så kan jeg se på, at de spiser, mens jeg vågner. Det er hyggeligt.”

Opgaver om fisk

Hvad har du lært om akvarie-fisk? Det kan du se ved at løse opgaverne.

1. Hvor mange slags akvarie-fisk kan du nævne?
2. Hvis du skulle have en fisk i et akvarium, hvordan skulle den så se ud? Tegn den ud fra din fantasi.
3. Hvad spiser akvarie-fisk?

Hesten kan du ride på

Det er først for ca. 4.000 år siden, at man i Danmark begyndte at tæmme vilde heste. Det gjorde man for at bruge dem til at ride på i krig og i landbruget til at trække fx en plov. I dag bruger man mest heste til at ride en tur i naturen eller fx på en rideskole. Nogle rider på deres heste til konkurrencer. Der findes både store og små heste. De små heste kaldes også ponyer.

Sådan er du med til at passe hesten bedst

På en rideskole bor der mange heste. Det er altid en voksen, der sørger for, at hestene har det godt. En hest skal have sin egen boks, og der skal gøres rent i boksen hver dag. Heste lever af græs, hø, halm og fuldfoder og skal altid have rent vand at drikke.

Husk, du må ikke gå alene ind til en hest i en boks eller på en fold, hvis den ikke kender dig godt! Hesten kan blive bange for dig. En bange hest kan både sparke og bide.

Hestens pleje

Ligesom dig selv skal hesten have klippet negle og have sko på. Neglen på en hest hedder en hov, og den skal renses for sten og snavs hver dag. Hesten skal også strigles, og halen og manen skal børstes. En gang om året skal hesten vaccineres og til tandlægen.

Sofie går til ridning

Sofie på 9 år går til ridning og rider på en pony, der hedder Trille. Inden Sofie rider på Trille, lægger hun sadlen på. Ride-læreren hjælper altid med at spænde den rigtigt fast. ”Når jeg er færdig med at ride, skridter jeg Trille af og strigler hende. Jeg kan godt lide at klappe Trilles bløde mule og flette hendes man. Trille vrinsker altid velkommen, når jeg kommer hen til hendes boks,” fortæller Sofie.

Opgaver om heste:

Hvad har du lært om heste i dette afsnit? Her er nogle opgaver om det, du har læst.

1. Tegn en hest, og giv den et navn
2. Hvad hedder hestens negl?

Dyr i naturen

Har du set en solsort i haven, en hare eller et rådyr i skoven? Så ved du, at naturens dyr er svære at komme tæt på. Det er fordi, de er bange for mennesker. Derfor skal vi lade dyrene være. Hvis du gerne vil se på dyr i naturen, så tag en kikkert med. Så kan du se dyrene tæt på uden at forstyrre dem.

En hare-killing putter sig i græsset og venter på sin mor

En lille hare-killing ligger helt stille i græsset. Den venter på sin mor. Hun har gemt den, mens hun finder føde. Hun er lige i nærheden. Hvis du ser sådan en killing, må du ikke tage den op. Det gælder også alle andre dyre-unger. Hvis mennesker rører ved en dyre-unge, kan det ske, at dens mor ikke vil kendes ved den, fordi hun kan lugte, at der har været et menneske, og så kan ungen dø.

Pindsvin kan man tit finde i haven

Man kan tit se pindsvin i haven, i skoven eller på marken. Pindsvin kommer gerne frem om aftenen og om natten. De leder efter regnorme, biller og snegle, som de spiser. Om vinteren går de i hi og sover, fx under en bunke grene og blade. Pindsvin løber ikke væk, hvis du nærmer dig. De ruller sig sammen til en kugle. Men du skal ikke røre dem og helst ikke fodre dem. De er jo vilde dyr, der selv kan finde deres mad i naturen.

Ræve bor både på landet og i byerne

I skoven og på marken fanger ræven mus, andre små dyr og fugle. Den kan også tage høns fra hønse-gården, hvis den kan komme ind. Ungerne (hvalpene) bliver født i en jord-hule i marts og april. Her bor de sammen med deres mor og far hele foråret og sommeren. Om efteråret er de store nok til at flytte hjemmefra og klare sig selv. Måske kan du være heldig at se en ræve-hule. Husk at lade rævene være i fred og kun kigge på dem på afstand.

Hvis du møder en ræv på din vej, skal du bare gå videre. Ræven gør ikke noget. Den løber sikkert hurtigt sin vej. Nogle ræve er vant til mennesker, fordi de bor tæt på os. Hvis en ræv kommer hen til dig, så tramp hårdt i jorden og vift med armene. Så løber den væk. Du må aldrig klappe en ræv.

Ræve kan bo tæt på mennesker. Også i byerne. Ræven leder efter mad i vores skralde-spande. Hvis du ser en ræv tæt ved jeres hus, skal du ikke lægge mad ud til den. Ræven er et vildt dyr, som selv fanger sit bytte.

Du kan være heldig at se rådyr i skoven

Man kan være heldig at se rådyr i skoven tidligt om morgenen eller om aftenen. De går tit sammen i flokke. Rådyrhanner har et flot gevir, og om sommeren lever hannerne alene. De små rådyr-lam bliver født i maj og juni. De drikker mælk hos deres mor i 2-3 måneder. Deres mor passer godt på dem, og de går sammen med deres mor i næsten et helt år, inden de er store nok til at klare sig selv. Hvis du opdager et rådyr-lam, der ligger alene, skal du lade det være i fred. Det ligger og venter på sin mor. Moderen vil ikke komme hen til lammet, hvis der er mennesker hos det, eller hvis et menneske har rørt ved det.

Opgaver om dyr i naturen

1. Hvilket vildt dyr lever tit meget tæt på os mennesker?
2. Hvad skal du gøre, hvis du ser en hare-killling eller et rådyr-lam, der ligger alene i græsset?
3. Hvad kan et pindsvin godt lide at spise?
4. Hvorfor ligger hare-killinger nogle gange alene og venter på deres mor?

Gårdens dyr

Køer, grise, høns og får er de dyr, der er flest af i landbruget. På nogle gårde bor dyrene i store stalde. I stalden kan dyrene stå i båse, eller de kan gå løse (det kaldes løsdrift). På andre gårde går dyrene frit ude på marken (friland). De har et hus, de kan gå ind i om natten, og når det er koldt. Der findes også økologisk landbrug. Her kan dyrene gå ud og ind, som de har lyst til, og de bliver fodret med usprøjtede afgrøder.

Koen giver os mælk og kød

Der findes forskellige slags køer (køer kalder man også kvæg: malke-kvæg og kød-kvæg). Den sort-brogede ko, den røde ko og Jersey-koen er de mest almindelige malkekøer. Af kød-kvæg findes der flere forskellige racer.

Når en kalv bliver født, prøver den straks at rejse sig op. Så snart den kan stå, drikker den mælk hos sin mor. Når den er få dage gammel, tages kalven fra malke-koen. Nu skal den drikke mælk af en spand. Det meste af koens mælk bliver i stedet solgt til mejeriet. Koen bliver malket to gange om dagen med en malke-maskine. En ko kan give 10.000 kg mælk om året.

Nogle malke-køer går i store stalde, hvor de bliver fodret og malket. Køerne går frit omkring i stalden. Det kaldes løsdrift. Desværre er der andre, der står i båse. Om foråret kommer mange køer på græs. Når de skal malkes, går de selv op til gården og ind i stalden. Desværre er der også nogle, der ikke kommer på græs. Økologiske køer er altid på græs om sommeren.

Kød-kvæg er de kalve og køer, som bliver slagtet og giver os det kød, vi fx bruger til bøffer eller steg. Når denne slags køer får kalve, får kalvene lov til at die hos deres mor, for bonden skal ikke bruge mælken. Den får vi jo fra malke-køerne. Om foråret kommer kød-kvæget på græs. Når det bliver vinter kommer de ind i en stald, hvor de kan gå frit omkring (løsdrift). Nogle racer af kød-kvæg kan gå ude på marken hele året (friland).

Køer i bås.

Køer i løsdrift.

Køer på græs.

Sådan bor grise

I Danmark er der mange grise! Mange af grisene bor i store stalde, hvor de står tæt sammen i båse. Det er ikke altid noget godt griseliv. Grise elsker nemlig at rode i jorden, tage mudder-bade og løbe frit omkring. I nogle stalde er der heldigvis også mulighed for, at grisene kan komme udenfor. Der er også grise, der lever ude på markerne, hvor de har et frit liv. Her har de små hytter, hvor de kan gå i læ for blæst og sol. Det kaldes frilands-grise. Der findes også grise, som lever økologisk. De har et frit griseliv og spiser usprøjtede afgrøder.

De her grise har god plads. De kan være ude på marken eller inde i deres lille hus, som de selv har lyst. De kan gøre alle de ting, som grise kan lide. Små-grisene går sammen med deres mor hele tiden. Her er masser af plads, grisene slås ikke, så de skal ikke have klippet tænder og haler. Grisene kan i stedet rende frit rundt.

Grisenes mor hedder en so. Hun kan normalt få 12-14 grise 2-3 gange om året. Små-grisene drikker mælk hos deres mor. De leger med hinanden og sover under en varmelampe. Når de er 4 uger gamle, kommer de over i en smågrise-stald, men soen kommer ikke med. Det er fordi, soen skal have det næste kuld små-grise.

Når grisene skal slagtes

I Danmark har vi mere end 27 millioner slagte-grise. Slagte-grise bliver slagtet, når de er 5-6 måneder gamle. Der kommer en lastbil og henter dem, og så bliver de kørt til slagteriet. Koteletter, skinke og flæskesteg er noget af det kød, som kommer fra grisene.

Får kan godt lide at være udenfor

Får lever som regel udenfor på græs-marker. Her kan de være hele året. Deres tykke uld beskytter godt mod kulde. Men nogle racer skal have et læskur, som de kan gå ind i, når det er dårligt vejr. Andre får og lam bor i en stald om vinteren.

Om foråret læmmer (føder) hun-fårene. Mange gange kommer der tvillinger og nogle gange endda trillinger. De små lam rejser sig hurtigt op, og inden der er gået mange dage, springer de rundt på marken og leger.

Fårenes uld er varm og dejlig

Om foråret bliver fårene klippet. Hvert får har ca. 4 kg uld. Når ulden er klippet, bliver den vasket. Bagefter bliver den kartet, altså redt ud, og så spundet til garn og farvet. Garnet bruges fx til varme trøjer, halstørklæder og tæpper.

Men det er ikke kun uld, vi får fra fårene. Får og lam bliver også slagtet, og deres kød bliver solgt som fx lamme-koteletter, lamme-køller og hakket kød.

Høns bor også på landet

Høns på landet kan bo på forskellige måder:

Æg-læggende høns

Burhøns bor i bure i en stor hal. Her går hønsene meget tæt sammen, og de kommer ikke ud i hønse-gårde, men lever hele deres liv i buret. Deres æg kalder man bur-æg.

Skrabe-æg kommer fra høns, der lever indendørs i stalde, hvor de går frit omkring, og hvor de har reder og sidde-pinde.

Frilands-æg kommer fra høns, der både har et hus, hvor de går frit omkring, og en hønse-gård som de kan gå ud i.

Der kan være flere tusinde høns hos den landmand, som har dem enten i bure, i stalde eller i hønse-gårde. Så der er rigtig mange æg at samle hver dag. Nogle landmænd sørger også for at udruge kyllinger fra nogle af æggene, så man kan få nye høns.

Slagte-kyllinger

Det er ikke alle kyllinger, der bliver til æg-læggende høns. Vi spiser mange kyllinger, og på nogle gårde har man store kyllinge-stalde, hvor kyllingerne går sammen, indtil de er store nok til at blive slagtet. Andre steder kan de gå frit og skrabe i jorden.

Burhøns.

Frit-gående høns.

Slagte-kyllinger i kyllinge-stald.

Opgaver om gårdens dyr

- 1.** Hvordan synes du helst, at dyrene skal bo på gården?
- 2.** Tegn en kostald sådan som du synes, den skal se ud, for at køerne kan bo godt.
- 3.** Hvorfor tror du, at man tager kalvene væk fra malkekoen allerede efter 2-3 dage?
- 4.** Hvad bruger man fårenes uld til?
- 5.** Hvilke kyllinger har det bedst, dem i de store stalde, eller dem, der går frit?

Køer

Køer på græs.

Køer i stald i båse.

Køer i løsdrift.

Grise

So i stald med smågrise.

Smågrise-stald.

Frilands-grise.

Høns

Burhøns.

Frit-gående høns.

Kyllinge-stald.

BEMÆRK

På grund af smittefare kan det bestemmes, at nogle dyrearter skal beskyttes og evt. holdes indendørs.

Til læreren

På de næste sider finder du en test på 11 spørgsmål, som klassen kan besvare i fællesskab.

Hvis du anvender den lille test i undervisningen og sender den ind til os, vil vi bede dig om at vedlægge en liste med elevernes navne. Så vil vi gerne kvittere med en lille hilsen til hver elev.

Du kan på vores hjemmeside www.dyrefondet.dk besvare spørgsmålene elektronisk, eller du kan kopiere siderne og udfylde dem.

Send svarene på testen samt elevernes navne til:

*Dyrefondet
Ericaparken 23
2820 Gentofte*

eller pr. e-mail til: skole@dyrefondet.dk

Så snart vi har modtaget jeres svar, sender vi et diplom til eleverne i klassen.

Test, hvad I har lært, og få en hilsen fra Dyrefondet

Her er 11 spørgsmål, som klassen kan besvare i fællesskab. Prøv, om I kan finde frem til de rigtige svar. Sæt kryds ved det svar, som efter jeres mening er det rigtige svar. Bagefter kan jeres lærer indsende ét skema med klassens samlede resultat til Dyrefondet.

1. Hvad er dyre-rettighe

- ☐ Det er regler om, hvordan dyr kan få et godt liv.
- ☐ Det er en bog om dyrs mad.
- ☐ Det er regler om, hvornår man må kæle for dyret.

2. Skal du altid spørge ejeren, før du klapper en hund, som du ikke kender?

- ☐ Ja altid. Ejeren bestemmer. Det er ham, der ved, om hunden kan lide at blive klappet.
- ☐ Nej.

3. Er katte rovdyr?

- ☐ Ja.
- ☐ Nej.

4. Hvorfor sidder kaninens øjne på siden af hovedet?

- ☐ Fordi den så kan nøjes med at bruge ét øje ad gangen.
- ☐ Fordi den så kan holde øje med sine fjender næsten hele vejen rundt om sig selv.
- ☐ Fordi der ikke er plads foran i dens ansigt.

5. Hvorfor skal du have rolige bevægelser, når du vil kæle med en kanin?

- ☐ Ellers kan den blive forskrækket og komme til at kradse dig.
- ☐ Ellers vil den ikke spise.
- ☐ Ellers kan den tabe halen.

6. Hvilke andre dyr er marsvin i familie med?

- ☐ Pingviner. ☐ Små hunde. ☐ Bævere og mus.

7. Når man har fisk i akvarium, må det ikke stå i solen. Hvorfor?

- ☐ Fordi sollyset gør ondt i fiskenes øjne.
☐ Fordi vandet bliver for varmt, og det kan de ikke tåle.
☐ Fordi man ikke kan se fiskene så godt, når solen blænder.

8. Må du gå alene ind i en boks eller på en fold, hvis du ikke kender hesten?

- ☐ Ja. ☐ Nej.

9. Hvorfor må du ikke røre ved vilde dyre-unger, der ligger i græsset?

- ☐ Fordi du kan få dyre-hår på dine hænder.
☐ Fordi dyre-ungen bliver meget bange, og fordi dens mor måske ikke vil gå tilbage til den, hvis du har rørt den.

10. Hvorfor bliver grise glade, når de får lov at gå ude på marken?

- ☐ Fordi det er deres natur at rode i jorden, og de kan godt lide at have plads at røre sig på.
☐ Fordi de så kan grynte ad alle, der kommer forbi.

11. Hvad er burhøns?

- ☐ Det er høns, som bor i bure, så de ikke kan løbe frit rundt.
☐ Det er en særlig slags høns, som siger en lyd, der lyder som ”bur bur bur”.
☐ Det er høns, der bliver lukket inde, når ræven kommer.

Skolens navn: _____

Adresse: _____

Postnr.: _____ By: _____

Lærerens navn og underskrift

Klasse

Her kan du tegne flere dyr

Hvis du vil vide mere om Dyrefondet, er du meget
velkommen til at klikke ind på www.dyrefondet.dk.
Her kan du spille spil og læse mere om dyr

Du kan også se vores mange pjecer om dyr.
Pjecerne er gratis.

DYREFONDET

arbejder for dyrs velfærd

Ericaparken 23 • 2820 Gentofte

Tlf. 39 56 30 00

www.dyrefondet.dk